

همنشینی علم و اخلاق (درباره آیت الله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی)

پدیدآورنده (ها) : باقری بیدهندی، ناصر

فلسفه و کلام :: نشریه اطلاعات حکمت و معرفت :: خرداد ۱۳۸۶، سال دوم - شماره ۳

صفحات : از ۹۷ تا ۹۷

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/284056>

دانلود شده توسط : محمد باقری صدر

تاریخ دانلود : ۱۴۰۱/۱۰/۲۶

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است. بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

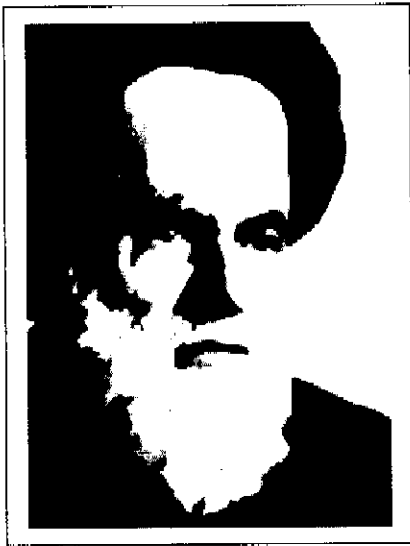

- زندگانی و آثار حضرت آیه الله العظمی حاج سید ابوالحسن رفیعی قزوینی
- تخصص او فهم کلمات ملاصدرا بود: زندگی و آثار علامه سید ابوالحسن رفیعی قزوینی در گفت و گو با آیت ا... سید رضی شیرازی
- یادی از حکیم و علامه فقید آیه الله العظمی آقا سید میرزا ابوالحسن رفیعی قزوینی
- گسترش دهنده علم و معرفت در دامغان یادداشتی درباره حضرت آیت الله میرزا آقا ترابی دامغانی
- آیت الله قاضی؛ قهرمان عرصه‌ی جهاد، علم و اخلاق
- آیت الله صدر و دغدغه مدیریت حوزه: گفتاری منتشر نشده از آیت الله العظمی سید موسی شبیری زنجانی درباره آیت الله العظمی سید صدر الدین صدر / حجت الاسلام رضا مختاری
- نظرها و رهنمودهای حجة الاسلام سید هادی خامنه ای نماینده حضرت آیت الله العظمی منتظری درباره انقلاب فرهنگی و جهاد دانشگاهی
- در گفتگو با حجت الاسلام والمسلمین سید محمدرضا احمدی بروجردی درباره جایگاه و عملکرد مرحوم آیت الله العظمی بروجردی مطرح شد؛ آیت الله بروجردی در مسائلی که روشن نبود دخالت نمی کرد
- نهبان مرزهای فضیلت؛ سیری در زندگی، اندیشه، اخلاق و رفتار آیت الله سید محمد حسن الهی طباطبایی «قدس سره» (قسمت اول)
- آیت الله سید ابوالحسن رفیعی قزوینی؛ اسناد و عکس‌ها

نگاهی به زندگی و افکار آیت‌الله سیدابوالحسن رفیعی قزوینی

همنشینی علم و اخلاق

✓ ناصر باقری بیدهندی

اسرارالحکم ملاحادی سبزواری (ره)، حواشی بر کتاب شرح الاشارات والتنبیها، حواشی بر کتاب اسرارالآیات صدرالمتألهین، حواشی بر تعلیقات ملاصدرا بر کتاب شفاى بوعلی سینا، حواشی بر شفاى ابوعلی سینا، حواشی بر شرح کلمه الاشراف قطب الدین شیرازی، حواشی بر شواهدالربوبیه ملاصدرا، حواشی بر شوارق الالهام ملاعبدالرزاق لاهیجی (قدس)، حواشی بر شرح تجرید قوشیجی، حواشی بر شرح مطلع، حواشی بر شرح اصول کافی ملاصدرا، حواشی بر شرح الاسماء الحسنی (حجوشن کبیر) ملاحادی سبزواری، حواشی بر شرح منظومه حاج ملاحادی سبزواری، حواشی بر عرشیه ملاصدرا، حواشی بر قبسات میرداماد (ره)، حواشی بر گوهر مراد ملاعبدالرزاق لاهیجی، حواشی بر مقدمه کتاب شرح فصوص الحکم قیصری، حواشی بر مشاعر و بر مفتاح الغیب ملاصدرا، حواشی بر مصباح الانس فناری.

این مؤلف پرکار علاوه بر حواشی بر کتب عقلی و فلسفی و کلامی آثار دیگری دارند که عبارتند از: کتاب صلاه اول تا آخر، کتاب حج، کتاب میراث، کتاب نکاح، کتاب طلاق، کتاب مکاسب و بیع و تجارت، همه اینها استدلالی است که هیچکدام تاکنون به زبور طبع آراسته نشده است. حواشی بر کتاب عروه الوثقی، وسیله النجاه، اما در زمینه اصول مرحوم آیت... العظمی مرعشی نجفی می‌فرمود: «ایشان حاشیه‌ای بر کفایه الاصول دارند.» تعلیقه رسائل در زمینه قواعد فقهی، قاعده لاضرر.

در فقه غیراستدلالی آثار آن فقیه فرزانه عبارتند از: توضیح المسائل (که حواشی بر رساله عملیه آیت... العظمی حاج آقا حسین طباطبایی بروجردی (ره)) است، کتاب هدایه الایام، رساله شریفه مناسک حج (در این اثر فتاوی شیخ اعظم انصاری (ره) را تحشیه کرده است). درباره اعتقادات آثار زیر از ایشان به یادگار مانده است: بحث شریف معاد (مجموعه ابیات شب‌های آدینه آن جناب است)، رساله معراج، رجعت به قواعد عقلیه (اخیراً رجعت است)، به ضمیمه هفت ساله آن مرحوم به اهتمام محمدرضا بندرچی در قزوین چاپ شده است)، سخن در معاد، رساله حول عقاید الامامیه در جواب جهانی کویتی است و حواشی بر بعضی از کتب که در جای خود معرفی شد. نیز آن گرامی بر آثار بسیاری تقریظ نوشته‌اند از جمله بر کتاب‌های هستی از نظر فلسفه و عرفان استاد آشتیانی، گفتار شیعه در اصول و فروع آقای شمس‌الدین مجتهدی نجفی و آیین پارسیایی و...

بسیار، حیاتی مجدد بخشید. بسیاری از اساتید از دور و نزدیک برای کمک به ایشان و تقویت حوزه قم به این شهر کوچ کردند از جمله این مدرسان آیت... رفیعی بود که در قم رحل اقامت افکند و ضمن استفاده از درس آیت... مؤسس خود حوزه درسی دایر کرد و به تدریس کفایت الاصول خراسانی و رسائل شیخ انصاری و اسفار اربعه ملاصدرای شیرازی و شرح منظومه سبزواری پرداخت. در تدریس اسفار مهارت خاصی داشت و مورد عنایت استادش حائری قرار گرفت. در سال (۱۳۴۴ق) به امر استاد در مسجد بالاسر حضرت فاطمه معصومه (س) بر کرسی تدریس نشست و حدود ۲۵۰ نفر از فضلاء حوزه را از دانش سرشار خود سیراب ساخت و در همین ایام به تالیف حواشی خود بر شرح منظومه و رسائل پرداخت و در سال ۱۳۴۸ توفیق زیارت خانه خدا را به دست آورد.

بازگشت به زادگاه

استاد رفیعی پس از رسیدن به رتبه رفیع اجتهاد، رهسپار زادگاه خود گشت و تأسیس حوزه درس و تربیت شاگردان و خدمات دینی و علمی خود را در آن شهر دنبال کرد. گاه طالبان حکمت برای استفاده از محضر پرفیض اش به قزوین می‌رفتند و از آن حکیم متاله بهره می‌بردند و مشکلات اسفار و دیگر کتاب‌ها را از آن حضرت استفاده می‌کردند.

هجرت دوم به تهران

در سال (۱۳۸۰ق) پس از توقف دو ماهه در قم بنا به مناسباتی، این شهر را به قصد بازگشت به قزوین ترک می‌کنند، ولی به تهران که می‌رسند فضلاء تهران از رفتن آن حکیم الهی به قزوین جلوگیری نموده و ایشان در تهران اقامت می‌نمایند و در منزل محقر و بسیار قدیمی و فرسوده با کمال زهد سکونت می‌کنند و در این مدت به اقامه جماعت در مسجد جامع و تدریس خارج فقه و اصول و اسفار اربعه می‌پردازند.

آن بزرگ خط را خوش می‌نوشت.

ویژگی‌های اخلاقی

حکیم مفضل و فقیه ستوده حصال زندگی راستان پیشه کرده بود و در سیر برهیزگاری و درستکاری بود و در راه تعالی و کمال، گام‌هایی ثابت و استوار برداشته و نمونه پاکدامنی، توکل به خدا، خوشخویی و پروايشگی بود. هیبت و وقار خاصی داشت. خوش صحبت و بااطلاع و نیک محضر بود. هنگامی که به تهران وارد شده بود هفته‌ای دو شب و اخیراً هفته‌ای یک شب به منبر می‌رفت و هنرمندانه منقول را با معقول درمی‌آمیخت و مستمعان را با معارف دینی آشنا می‌کرد. بسیار متین و بزرگووار و هم‌آغوش آداب الهی بود. هر کسی در محضر ایشان می‌نشست، هم کسب علم می‌کرد و هم کسب اخلاق.

آثار مکتوب

آیت... رفیعی به برکت بهره‌مندی از محضر استادان برجسته علوم اسلامی و هوش و استعداد خدادادی و تلاش و کوشش شخصی توانست در علوم اسلامی همچون فلسفه، فقه و اصول، متخصص و صاحب‌نظر گردد و آثاری پس ارزشمند به شرح زیر از خود به یادگار گذارد که هر یک در جای خود ارزنده و سودمندند.

حواشی بر اسفار اربعه ملاصدرا (ره)، حواشی بر

اشاره: خرداد ماه مراسم برای بزرگداشت حکیم و فقیه گرانقدر آیت‌الله سیدابوالحسن رفیعی قزوینی در شهر قزوین برگزار شد. به همین مناسبت نگاهی به زندگی و آثار او می‌انگشیم. آیت... سیدابوالحسن رفیعی قزوینی، قدس سره، از حکمای برجسته و فقهای نامدار شیعه و از مدرسان حوزه علمیه قم و قزوین و شهر هزار حکیم تهران، متعلق به سلسله‌الاتباء و عظیم‌الشان حسینی است. از جمله امتیازات مهم آل رفیعی، وجود دانشمندان و علما و شخصیت‌های نامدار امامیه در این دوران جلیل‌القدر است.

آیت... رفیعی در حدود سال ۱۳۱۵ در دیار بزرگان و علمای دین قزوین در چنین خانواده بزرگی پا به هستی بر نهاد و عمر پربرکت خویش را در راه اعتدالی فرهنگ ضعیف اسلام سپری ساخت. پدر بزرگوارش شادروان میرزاابراهیم معروف به سیدخلیل فرزند آیت... میرزا رفیع از دانشوران نام‌آشنای زمان خود به شمار می‌رفت. و مادر بزرگوارش دخت مرحوم آیت... حاج سیدعلی مجتهد قزوینی مؤلف حاشیه بر قوانین الاصول است که نسب به صاحب شواهد الاصول می‌رساند.

تحصیلات اساتید

وی تحصیلات ابتدایی و سطح تاوایل رسائل مرحوم شیخ اعظم انصاری، علیه‌رضوان‌الباری، را نزد حاج ملاعلی طارمی و مقداری از درس خارج را نزد آیت... حاج ملاعلی اکبر ایزدی سیادهی تاکستانی در زادگاه خویش فراگرفت. آنگاه به تهران رفت و از محضر اساتید معروف آنجا چون مرحوم آیت... سیدمحمد تنکابنی، مؤلف حاشیه رسائل، و مرحوم آیت... حاج شیخ مسیح طالقانی (م ۱۳۳۷) که از مدرسان بزرگ مدرسه مروی تهران بود. و آیت... شیخ محمدرضا نوری استفاده کرد.

در حکمت و کلام از محضر مرحوم استاد حاج میرزاحسن کرمانشاهی (م ۱۳۲۶ق) و مرحوم استاد حاج فاضل تهرانی شمیرانی و آیت... شیخ عبدالنبی نوری و ملامحمد هیدجی زنجانی (۱۳۴۲ش) و دیگران فراگرفت. و فنون ریاضی را از مرحوم میرزاابراهیم زنجانی و مرحوم آقا شیخ علی رشتی، که در هیبت و ریاضیات و اسطرلاب دست داشت، بیاموخت. کوشش‌های فراوان و پیگیر آیت... رفیعی در راه بهره‌وری از دانش به بار نشست و ایشان در شمار فضلاء تراز اول درآمد.

حدود سال (۱۳۳۸ق) به قزوین مراجعت کرد و پس از یک سال، مجدداً به تهران بازگشت و به تدریس کتاب‌های شرح لعمه شهیدین و قوانین الاصول میرزای قمی و شرح منظومه حاجی سبزواری و اشارات شیخ الرئیس بوعلی سینا پرداخت و طی دو سال طالبان علم بسیاری را از یافته‌ها و آندوخته‌های علمی خویش بهره‌مند نمود.

هجرت به قم

در سال (۱۳۴۰ق) که آیت... العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی (م ۱۳۵۵ هـ. ق) از اراک به قم هجرت کرد و به حوزه دیرپای قم پس از فراز و نشیب